LIBER SEXTVS DECRETALIVM

D. BONIFACII PAPÆ VIII.

CLEMENTIS PAPAE V.

CONSTITVTIONES.

EXTRAVAGANTES

TVM VIGINTI

D. IOANNIS PAPAE XXII.

TVM COMMVNES.

Hæc omnia cum suis glossis suæ integritati restituta, & ad exemplar ROMANVM diligenter recognita.

LVGDVNI,

M. D. LXXXIIII.

De licentia Dom. Nostri GREGORII XIII. Pont. Max.

Della Cong.ne de Gesù

BONIFACIVS Papa VIII. natione Hernicus, patria Anagninus, è familia Caietana, anno MCCXCIIII. Pontifex Maximus creatus est. Is Decretales epistolas prædecessorum suorum per Guilielmum Archiepiscopum Ebrudunen. & Berengarium Episcopum Biteren. ac magistrum Richardum de Senis S. R. E. Vicecancel. diligenter fecit recenseri: & quibusdam decretis nouis à se additis in vnum librum sub debitis titulis redigi, & quinque alijs Gregorij Papæ IX. annecti, Sextumque nuncupari iussit. Ad quem Ioannes Andr. Bononien. continuas glossas, quibus multa ex eius lectura fuerunt inserta, & hoc signo [illegible] notata, conscripsit.

TABVLA TITVLORVM ET CAPITVLORVM
Libri Sexti Decretalium.

Tabula titulorum v. libri Sexti Decretalium secundum ordinem Alphabeti.

A

A Constitutione, in quibus casibus, fieri non [illegible] lib. v. tit. i. cap. [illegible]
Aetate & qualitate & ordine praeficiendorum. lib. i. tit. v. 159
Appellationibus. lib. ii. tit. xv. 361
Arbitris. lib. i. tit. xxiv. 273

B

Bigamis. lib. i. tit. xiv. 203

C

Casibus monasteriorum. lib. iii. tit. xxiv. 519
Censibus, exactionibus & procurationibus. lib. iii. tit. xx. 522
Clericis coniugatis. lib. iii. tit. ii. 320
Clericis non residentibus. lib. iii. tit. iv. 327
Clericis aegrotantibus vel debilitatis. lib. iii. tit. v. 443
Cognatione spirituali. libro iv. tit. iv. 516
Consecratione ecclesiae vel altaris. lib. iii. tit. xxi. 454
Confessis. lib. ii. tit. ix. 316
Consecratione ecclesiae vel altaris. lib. iii. tit. xxi. 454
Consuetudine. lib. i. tit. iv. 56
Constitutionibus. lib. i. tit. ii. 10

D

Decimis, primitiis, & oblationibus. lib. iii. titulus xix. 485
De renuntiatione impetrantium. lib. iii. tit. ii. 315
Dolo & contumacia. lib. ii. tit. vi. 307

E

Electione & electi potestate. lib. i. tit. vi. 65
Et qui mittuntur in possessionem causa rei seruandae. lib. ii. tit. v. 311
Exceptionibus. lib. ii. tit. xi. 331
Exercitio praelaturae & subditorum. lib. v. tit. vi. 611

F

Filiis presbyterorum & aliis clericis natis. lib. i. tit. xi. 201
Foro competenti. lib. ii. tit. ii. 283

H

Haereticis. lib. v. tit. ii. 563
Haereticis. lib. v. tit. iii. 569

I

Ea quae vi metusve causa fiunt. lib. i. tit. xxi. 277
Immunitate ecclesiarum, coemiteriorum & aliorum locorum religiosorum. lib. iii. tit. xviii. 516
In integrum restitutione. lib. i. tit. xxi. 277
Iuribus & damnis datis. lib. v. tit. viii. 634
Iudiciis. lib. ii. tit. i. 281
Iudiciis. lib. ii. tit. i. 287
Iuramento calumniae. lib. ii. tit. iii. 328
Iure iurando. lib. ii. tit. vi. 340
Iure patronatus. lib. iii. tit. xiii. 510

L

Litis contestatione. libro ii. tit. ii. 291

M

Maioritate & obedientia. lib. i. tit. xxvi. 253

N

Ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immiscerent. lib. iii. tit. xxiii. 543
Ne sede vacante aliquid innouetur. lib. iii. tit. xvii. 474

O

Officio vicarii. lib. i. tit. xvii. 214
Officio & potestate iudicis delegati. lib. i. tit. xxix. 268
Officio legati. lib. i. tit. xv. 228
Officio ordinarii. lib. i. tit. xxix. 231

P

Actis. lib. i. tit. xxiii. 244
Pactis. lib. ii. tit. xx. 635
Paenitentiis & remissionibus. lib. v. tit. x. 640
Praebendis & dignitatibus. lib. iii. tit. iii. 61
Prebendis & dignitatibus. lib. iii. tit. iii. 331
Praescriptionibus. lib. ii. tit. xiii. 338
Privilegiis. lib. v. tit. vii. 614
Procuratoribus. lib. i. tit. xxix. 258

R

Rebus ecclesiae non alienandis. lib. iii. tit. xix. 447
Regularibus & transeuntibus ad religionem. lib. iii. tit. xxiii. 569
Regulis iuris. lib. v. tit. xiii. 711
Religiosis domibus. lib. iii. tit. xxvii. 586
Reliquiis & veneratione sanctorum. libro iii. titulo xxv. 534
Renuntiatione. lib. i. tit. vii. 182
Rerum permutatione. lib. iii. tit. ii. 412
Rescriptis. lib. i. tit. iii. 54
Restitutione spoliatorum. libro ii. tit. ii. 342
Restitutione in integrum. lib. i. tit. xxi. 277

S

Sententia excommunicationis. lib. v. tit. xi. 643
Sententia excommunicationis. libro ii. tit. xiii. 342
Sententia & re iudicata. libro ii. tit. xiii. 342
Sepulturis. lib. iii. tit. xvii. 465
Sponsalibus & matrimonio. lib. iii. tit. i. 551
Statu regularium. lib. iii. tit. xxvi. 101
Summa trinitate & fide catholica. lib. i. tit. i. 7
Suspicionis negligentia praelatorum. lib. i. tit. viii. 188

T

Temporibus ordinationum. lib. i. tit. xii. 252
Testamentis & ultimis voluntatibus. lib. iii. tit. xi. 464
Testibus & attestationibus. lib. ii. tit. x. 320

V

Verborum significatione. libro v. tit. xiii. 657
Vita & honestate clericorum. lib. iii. tit. i. 383
Voto & voti redemptione. lib. iii. tit. xv. 503
Vsuris. lib. v. tit. v. 613
Vt inter paudnus nihil innouetur. lib. iii. tit. xvii. 510

Finis Tabulae titulorum.

Tabula nominum capitulorum Sexti Decretalium secundum ordinem Alphabeti.

A

A nobis. de offic. & potest. iud. del. 322
Abbatia. de praeben. 618
Abbate. de sent. & re iud. 320
Ab eo qui appellat. de appel. 377
Ab eo qui contra. de elect. 246
Abscissionis. de his quae vi. 274
Accusatori. de haeret. 565
Ad collationem. de appel. 384
Aliter qui. de re iudic. 308
Ad apostolica. de sent. & re iud. 308
Ad decimas. de reg. iur. 306
Ad sacrosanctae. de sponsa. 556
Alias mater. de sent. excom. 604
Alias mater. de bigam. 204
Annuentes. de sepult. 463
Appellationis. de appel. 362
Auctoritate. de elect. 81
Auctoritate Maioricae. de concess. praeb. 470
Auctoritate sedis. de priu. 620

B

Bonifacius. de regularibus 596

C

Clericis. de iudic. 288
Clericis de iure & honestate clericis. 389
Clericis de clero coniugato. 390
Collatio. de offic. leg. 224
Commissa. de elect. 255
Contentatus. de appel. 361
Constitutionem. de iudic. 273
Constitutionem. de rerum spiritu. 558
Constitutionem. de regularibus. 564
Constitutus. de elect. 167
Consuetudinem. de consanguin. 56
Consultationem. de clericis non resid. 331
Contingit. de sponsalibus. 557
Contra Christianos. de haeret. 583
Cum nobis. de appel. 362
Cum de non. de prob. 461
Cum singula. de prob. 456
Cum in ecclesia. de prob. 458
Cum de diuersis. de priui. 616
Cum persona. de priui. 624
Cum ex malitia. de rescript. 58
Cum aliquibus de rescript. 62
Cum diuersi. de sent. & re iud. 341
Cum ab eo. de sent. & re iud. 318
Cum quis. de sepulturis. 451
Cum ex officio. de sent. excom. 632
Cum nullus. de renunt. 563
Cum nullus. de renunt. 256
Cum appellantibus. de appel. 371
Cum in vestra. de consan. 58
Cum non decet. de elect. 244
Cum ex eo. de elect. 252
Cum expedit. de elect. 242
Cum quidam. de excess. 337

Cum

a Prima glos. legitur sine textuatione, tamen tria facit: Nam allegatione & causa praemissis, inuocat suffragium diuinum, exprimens ad quid, scilicet de ponit operis vtilitatem, quam optat: Tertio de quadruplici humanum sermone loquens, operis defectus excusat, & profectus attribuit Archidiacono quem commendat, & cui submisit hoc opus totum. Io. An. in nouella.

In Vaticanis & alijs antiquis codicibus titulus huius voluminis habet ita: incipit liber sextus Decretalium Domini Bonifacij Papae octaui. & haec inscriptio ex Hieronymi supputatione colligitur.

Vis propositus est ordo prius humana subsidia petere, vt illa deficientibus diuini fauoris gratia postulentur. de consec. dist. 5. omnis Christianus. in fine: idcirco ego Ioannes Andreae Bononiensis in omnibus minimus, inter Decretorum Doctores licet minimus, tamen indignus, cupiens huius operis mei fore

LIBER SEXTVS
DECRETALIVM
Domini Bonifacij Papae octaui.

BONIFACIVS [a] Episcopus [b] seruus seruorum Dei [c], dilectis filijs [d] Do-

principium ad inuocationem, honorem & laudem nominis IESV CHRISTI, quod quando recolo, flectere debeo genua saltem cordis. J. de immu. eccle. decet. §. conuenientes. Prius ad eum inquantum possum, humiles porrigo preces, vt non ponderatis humanae dementiis, sua sola clementia in me, sui caelestis irriguo gratiam infundat, scientiae & eloquentiae supplendo defectum, augendo ingenij modulum, & memoriae quantitatem: vt possim scripturarum huius libri veritatem pandere, errores fugare, aenigmata reserare, nodos tollere, obscura dilucidare, & dubia declarare. J. de relig. & ven. sanct. c. 1. §. hora vero pr. in fi. §. vt sic seruet & augmentet scientia, virtus & gratia in me. ploret iuxta verbum Psalmistae, De virtute ambulemus in virtutem. de poen. dist. 2. cum sanctam circa prin. p[raeten]tem, aedificetur, roboretur, & consequatur huius iuris scientia in mentibus desideratum auditorum 24. q. 1. aduocati. in fine. vt per eam optimum honorificata & circa sui corpora. J. de praeb. & multa. in fin. ipsorumque corporum membra reddantur iustitiae seruitura. vt 47. dist. omnes. §. nam cum quibusdam, vt sic eruditae sint animae, & a Deo pictae, inductaeque iustitia beatitudinem mereantur. de poen. dist. 2. illa anima. & c. seq. Sit enim hoc opus memoriale prouectis, iuuenes instruat, cum paribus conferat, & desides excusso negligentiae somno. J. de homi. pro humani. in fi. 1. reipon. assiduos & vigilantes reddat ad studium: vt sermo meus sit in illam amoris huius scientiae in eis inueniens, in illam suae & nutriatur cum creuent, flammam dignissimam faciat. de poen. dist. 2. si fermo. Laudantes igitur hoc opus melioribus rationibus roborantes, & merito reprehendentes amplector: detrahentibus [e] autem non resisto, sed velut agnus coram tondente, non aperiam os meum. de poen. dist. 1. si enim inquit. ad finem primae collat. paratus ab amicis doceri. 24. q. 3. c. 1. Ascribatur igitur insufficientiae meae quicquid in hoc opere reprehendendum extitit: me tamen reddant aliqualiter in his excusatum cognoscendae veritatis affectus, & non debilis amor, quem corde gero suum ad studium & studentes, quibus attrahor, & absolute compellor manum ad calamum mittere licet ad id insufficientissimum me cognoscam. Si quid autem ibi fuerit notatu dignum & vtile, prius diuinae potentiae adscribo Secundo Reuerendissimo Patri, sub cuius vmbra quiesco, & Doctor sedeo (licet indignus) Domino Guidoni de Baysio Archidiacono Bononiensi, ex cuius scriptis & dictis (quae non in glossas recipio, sed in textu maxime maxime in lectura per ipsum super libro decretorum nouiter compilata) ista scripta collegi. Et licet omnium peritorum huius iuris dicta vel scripta suo iudicio putem esse submissam quod approbat, approbamus: & quod reprobat habeatur in singulis reprobatum: solum enim in ambiguis huius operis scripta eius correctioni subijcio: & profiteor me tenere quod approbat & non tenere quod reprobat. Et siqua in hoc opere suis dictis vel scriptis essent contraria, habere cogito illa pro non scriptis & per hoc cunctis pateat, me reprehendi non posse. vt 24. q. 1. haec est fides. de summa Trinita. damnamus. in fine.

[c] Contra detrahentes B. Hieronymus in prologo Esdrae pulchre sensit ita: Numquam meo Christo tantum testis eloquij, & praecisa lingua balbutiens legant qui volunt, qui nolunt abijciant: eutilent apices, literas calumnientur, magis vestra charitate prouocabor ad studium, quam illorum detractione, & odio deterrebor. Io. And.

Gl. seq. tria facit: Primo circa quaerenda in principio librorum se dupliciter excusando remittit: Secundo diuidit: Tertio casum ponit.

Bonifacius Episcopus.] Ea ratione motus, quia in principijs secundi, tertij, quarti & quinti libri Decretalium: quaere, re non solemus de his quinque vel sex, quae sunt in cuiuslibet libri principio attendenda: in principio voluminis sufficit dixisse. In principio huius sexti libri, licet non idem sit auctor, quaerere praetermittam, vt sic breuitatis causa ad ea sufficiat remisisse, quae in principio Gregor. ante compilationis per Bernardum notata fuerunt. Et licet antiqua sit Rhethoricorum altercatio, an salutatio sit pars epistolae: id eorum disputationi & solutioni relinquens, hoc prooemium in quatuor diuido partes: In quarum prima salutatio ponitur vsque ibi: *sacrosancta*. In secunda exordium vsque ibi: *sana*. In tertia narratio vsque ibi: *nuper fratri*. In quarta conclusio vsque in finem. Primo igitur Dominus Bonifacius Doctores & Scholares morantes Bononiae [a] salutat & benedicit. Secundo exordiendo dicit, quod intentus sollicite circa commoda subditorum, sic voluntarie laborem & interdum totis noctibus vigilat, antiqua iura declarando, & noua condendo, vt ipsorum scandala tollat, & lites reprimat: ad quod se teneri fatetur ex officio dispensationis sibi creditae, eo quod praesit sanctae Romanae Ecclesiae, quae a Deo praelata fuit cunctis Ecclesijs, & effecta totius orbis magistra. Tertio narrat se a multis requisitum instanter, vt elucidaret, quae ex Extrauagantibus editis post compilationem Gregorij noni ab ipso vel alijs Romanis Pontificibus tenere, & quae resecari deberent, & qui fuerint auctores ipsarum: Quod efficere

[a] In venerabilibus initio salutationis nota, se severissime domini Papam non solum ad Bononienses, sed ad alia etiam gymnasia hunc librum misisse.

desiderans, per tres nominatos in littera, Extrauagantes ipsas fecit diligentius recenseri, quarum multae reuocatae fuerunt, quia temporales, vel iuri contrariae, vel superfluae: reliquas in melius reformatas, cum vtilibus constitutionibus per ipsum nouiter editis, mandauit in vnum librum redigi, & sub debitis titulis collocari, illumque librum vult adiungi quinque libris Decretalium, & vocari Sextum: cum senarius numerus sit perfectus. Dicit demum, quod ideo non mandauit has constitutiones in compilatione Gregorij sub suis titulis poni, quia oportuisset multos libros destrui, & nouos fieri cum maximis laboribus & expensis. Quarto concludendo, mandat ipsis Doctoribus & scholaribus, quod ipsum librum mature compositum, quem eis sub Bulla transmittit, affectuose recipiant, illo vtentes in iudicijs & scholis: & praecipit, quod vlterius non recipiant, nec pro Decretalibus habeant aliquas constitutiones Romani Pontificis editas post compilationem Gregorij noni Papae, quae in ipso Sexto libro inserta vel reseruatae non sunt. Hoc dicit prooemium.

Gl. seq. tria facit: auctorem commendat: nominis etymologiam ponit: quaerit obijciendo de lege, & triplicater soluit, lege respondens.

a Bonifacius.] Ex praedecessoribus suis eiusdem nominis, licet ipse fuerit octauus, credo quod vnicam Decretalem habuimus: scilicet J. de praesump. nullus [f]. Et dicitur Bonifacius, quasi bona faciens: & vere est consonans nomen rei, prout esse debet 12. dist. sicut. cleros. de praeb. cum secundum. Insti. de dona. §. est & aliud. Bonum igitur, immo optimum opus fecit, nostrum ius Canonicum illuminando, & per declarationes antiquorum iurium, & per editiones nonorum, vt infra sequitur. Sed solent innotes dubitare, qua ratione mutetur nomen in creatione Romani Pontificis, cum nominis mutatio prohibita sit. C. de mut. nom. l. 1. hic enim prius vocabatur Benedictus, modo Bonifacius est nominatus. Innocentius quartus prius Sinibaldus. Gregorius decimus, prius Theobaldus, Caelestinus v. prius Petrus. Respondetur hoc fieri, vt ostendatur ad permutationem nominis, factam mutationem hominis: cum enim prius esset purus homo, nunc vicem veri Dei gerit in terris. J. vt eccle. benefic. vt nullum. Vel ideo, quia omnis actio Christi nostra est instructio. supra de electione. significasti. 2. q. 7. Deus omnipotens, sed in promotione Petri, mutatum est ei nomen, cum primo vocaretur Simon. 21. dist. in nouo. sed Romanus Pontifex vicem Petri gerit. J. qui fi. sint legi. per venerabilem. Vnde ad eius instar, primatum mutandum est nomen. Praeterea quorum fuit mutationem forte quia posset promotus turpe originale nomen habere: pone exemplum. J. de elect. per inquisitionem. vnde non esset aequum ipsum illo nomine vocari [g]. Lex autem, de mutatione nominis fraudulenta intelligatur.

[f] In decretis tamen habetur de Bonifacio 95. dist. §. sed quaeritur. 97. dist. §. 1. & 1. 22. q. 2. cum deuotissimam de con sec. dist. 1. vasa sacrorum Arch.

Gl. seq. de stylo scribendi remittit quaerit opponendo soluit, & eas solutiones arguit.

b Episcopus.] Ante consecrationem & coronationem sic scribitur Bonifacius electus episcopus. & adde quod dicam in fine libri super data. Et quare se vocet episcopum, cum sint in ecclesia Dei dignitates Episcopali maiores, dubitari solet. Dic nouem ordines in ecclesia 21. dist. cleros circa prin. & 23. dist. episcopus. & c. seq. illorum autem ordinum Episcopalis est maior: quia nullum ipso est inuenire maiorem vel parem. facit quod not. 21. dist. in nouo. in prin. 2. glos. & 93. dist. cap. 1. Non ergo a dignitate, sed ab ordine volens nuncupari, se vocat episcopum. Et est contra theologos, qui dicunt solum esse septem ordines: Dicunt enim, quod Episcopatus & Psalmistatus non sunt ordines, pro eo quod certum officium circa confectionem Eucharistiae non est illis ordinibus deputatum: Nos Iuristae contra [h] per iura praedicta. de hoc J. de purg. canon. quotiens.

[g] Ita Salg. l. cunctos populos. C. de sum. trinitat. Hoc in capi. gratia de suppl. Card. in ele. eruui. in ver. ceterum. de verb. sign.

Glossa seq. textum per quaestionem vel obiectionem, quam soluit quadrupliciter, & remittit.

c Seruus seruorum Dei.] Non simpliciter se dicit seruum, sed seruum seruorum Dei, quia de his, quae sunt foris, nihil ad eum. 2. q. 1. multi. §. quid enim mihi. Vel quia his non seruit, qui Deo non seruiunt: sed illos indicat. His autem qui seruiunt, seruit. vt J. de offic. legat. officij. Vel dic, seruorum Dei, scilicet Apostolorum Petri & Pauli, quorum vices gerendo, sicut ipsis dicitur ad hoc 24. q. 1. quodcumque. Vel ex nimia humilitate hoc dicit, secundum quam negat se vniuersalem Papam. 99. dist. ecce. & submittit se iudicio saecularium. 2. q. 7. nos si. & vo.[luntariae] purgationi 2. q. 5. mandastis. Vel dic, vt notatur in prooemio Gregorij.

[h] Sequuntur Doctor. hic, & in c. prouida. J. de elec. Io. An. in c. 1. J. eo. de temp. Ponj.

Adde. Legitur in chronica Martiniana, quod beatus Gregorius fuit primus, qui sic se scripsit. Habetur autem haec clausula 2. q. 3. salnator. in tit. & c. ex multis. in tit. 30. q. 3. c. 1. in tit. de sent. excom. relatum in fine, secundum Archidiaconum. Io. An.

Gl. seq. remittit, & quaestionem soluit.

d Filijs.] Iustos Papa vocet filios, & suos fratres, dicut J. de cel. fal. [illegible] grauis. Et licet aliquis Episcopus esset in studio Bonon. scholaris vel Doctor, non est propterea rescriptum vitiosum, quia generalius inspicimus, nec est casus eadem de modico. de consec. dist. 2. reuera. J. de sim. & S. quaestiones.

Adde. In fi. vbi etiam Cardinali donatus a fratre Praelati debentis pallium recipere, simoniam non indistincte dicatur esse quid paruum, attenta qualitate personae cui oblata fuit.

Arbor Consanguinitatis.

Non gignunt dexteros qui stant in parte sinistra.
Luna dat uxores, dat tibi dextera mares.

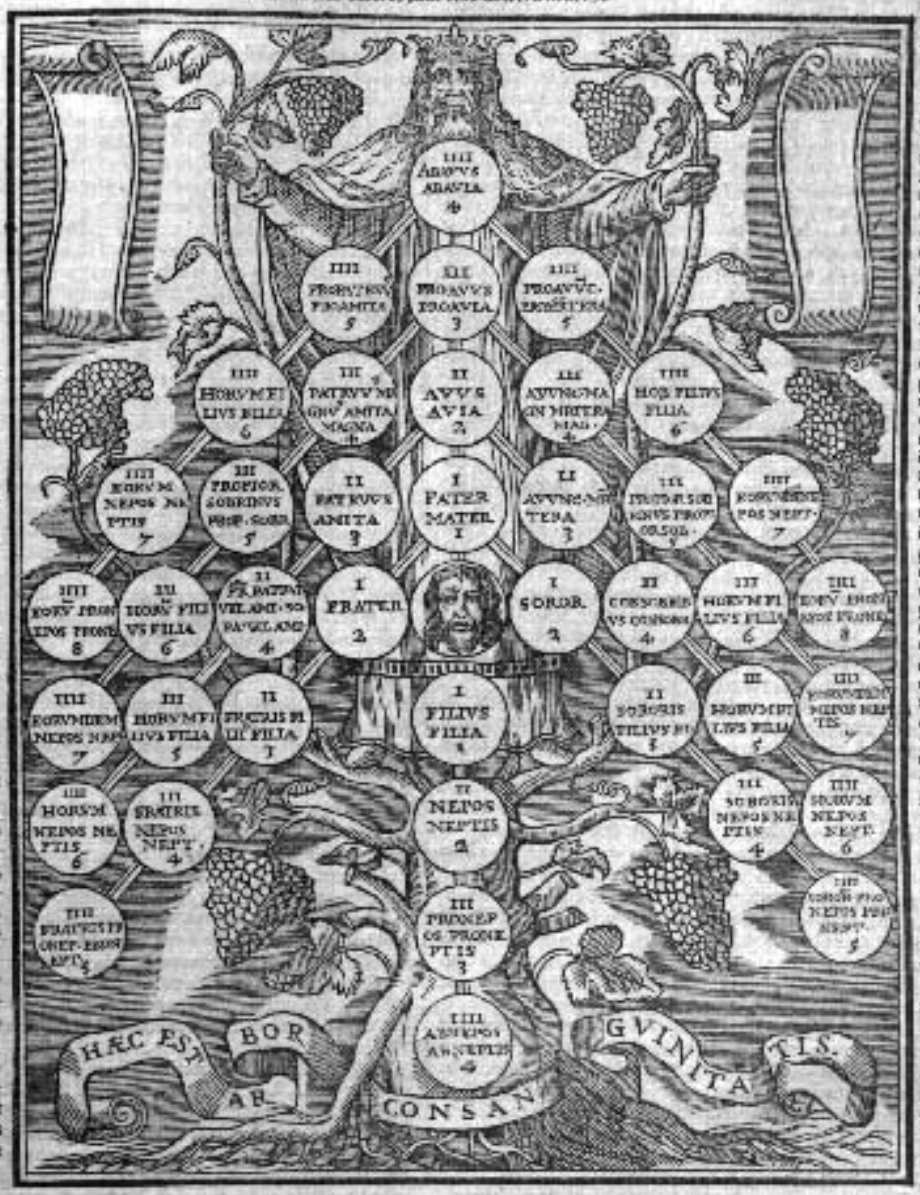

CONSANGVINITAS per tres regulas declaratur.

Primo *regula magistralis pro linea recta.* Ascendentium & descendentium quos sint personæ de quibus quæritur, computatis intermediis una dempta, tot sunt gradus inter eos. Si igitur vis scire quantum distat abauus à Petronio (Petronii esse singimus in cellula vbi est facies) vtroque computato & intermediis, quinque sunt personæ: demptâ vna, quatuor sunt gradus: & sic de cæteris.

Pro linea collaterali duæ sunt regulæ.

Collateralis in linea æqua quoto gradu quis distat à communi stipite, toto distant inter se, vel sibi attinent. Exemplum pone: Cum sacris abauus stipitem inter P. & pronepotem propatrui (nam illi sunt in linea æquali) quilibet distat à stipite quarto gradu: ergo inter se quarto. De computatione tantummodo canonica loquar.

Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat à communi stipite, toto distant inter se. Exemplum pone faciendo abauum stipem P. & filius propatrui sit in linea inæquali. Computemus ergo à remotiori, scilicet à P. sed P. distat à stipite quarto gradu, ergo à filio propatrui quarto. Sæpe intelligo secundo canones.

Pro arbore consanguinitatis secundum computationem civilem dantur tres regulæ.

PRIMA. In linea recta ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur, computatis intermediis una dempta, tot sunt gradus inter eos.

Pro linea collaterali.

Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite, toto duplicato distant inter se, vel sibi attinere. Nam secundum leges quilibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legistarum ob aliud fit quàm computatio Decretistarum.

Collateralis in linea inæquali quot sunt personæ stipite deposito, tot sunt gradus. Si amplioreem eorum enucleationem, recurre ad Ioan. And. declarationem.

TERCIA lectura arboris diuersis olim diuersum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus poè illos lecturæ ipsius arboris nouum modum assumens, per suas cæsuricas regulas ipsius inuolutam lectum nitus fuit aperire: sed propter multitudinem regularum, & versum obscuritatem, aliquibus notum ignotum, aliis ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Ioan. And. inter decretorum doctores minimus & indignus, inuentionem arboris ex eo fuisse, vt habentibus materiam consanguinitatis & affinitatis ignotam, noca: & habentibus eorum, ex oculatam inspectione notissimæ litteræ: antiquorum scripta reuolui, & (prout expedire credidi) compilaui.

Primo quæreus ad vtramque arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo, an sit authentica. Tertio, ad quid in volumine decretalium repetita, quæ olim fuerat in decretis.

Primæ quæstionis ex superiis dictis patet solutio. probatio enim ad oculum alias vincit. tit. de gradi. q. aquationis. 27. q. 1. nec aliqua. Ex obscuritate enim facti quædam melius percipiuntur quàm elocutione extra de donat. Apostolicæ. ver. fi. Hinc est quòd agrorum mensio fabricitur oculis. 16. q. 3. inter. de præscrip. quia indicante. C. fin. reg. l. 3. Ventris inspectio, an mulier sit prægnans. ff. de ven. inspi. l. 1. in prin. Locorum prudicia inuestigatio, an mulier sit virgo. extra de probationibus. proposuisti. an arcta. de frig. & mal. frater. an vel alter impedita. eod. tit. ex litteris. Iniuria an sit atrox æstimatio. ff. de iur. l. 2. Et litteræ Papales an sint veræ vel falsæ. de crim. fal. licet.

Ad secundum dic quòd arbor authentica est: quod patet ex canonibus Honori & Alexandri. 35. q. 5. c. 1. 2. & vii.

Ad tertium dic quòd quia in decretis de consanguinitate & affinitate tractatur, vile fuit ibi arborem ponere, & quia in decretalibus et idem tractatur, & in hoc volumine vile fuit reperi, ex eo maxime, quia demum venit in dubium, id facis esse validum, satisque famosum, quod repetita lectio probat. C. de emen. fu. co. l. vna. Item ex eo quia antiqui canones eius materiam illam multum fecerunt correcti: vnde expedient fuit secundum statum iuris nouorum antiquam arborem deridere.

DEINDE ad arborem consanguinitatis specialiter descendamus. Et primo quæritur quid sit consanguinitas, & vnde dicatur: quid linea, quid gradus. Secundo quæritur quomodo arbor formetur & quare sic formetur, & quare sic punctetur. & inter sermones regulas per quas cognoscuntur gradus. Demum pouentur quædam notanda, & quæstiones.

Ad primum dico, quòd consanguinitas est attinentia personarum ex eo prouenientes, quia vna descendit ab altera: vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum: quod sæpe est idem. Dicitur autem consanguinitas, quasi sanguinis vnitas: à con, & sanguine: quia de communi sanguine descendunt. Et quo ad probationem coniugij non distinguo an tales consanguinei sint producti ex vxorio coitu, vel ex fornicatio, quod est expressum extra de proba. p. tuas. Consanguinitatis diffinitio.

Linea vero est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus concitens, & numeros distinguens. Et est triplex linea, scilicet graduum descendentium, ascendentium, & collateralium, vt infra patebit. & ff. de gradi. l. 1. & l. iurisconsultus. Lineæ diffinitio & eius multiplicitas.

Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota æquatio vel cognatio distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum proclituum: quia ita gradimur de proximo in proximum. ff. de gradi. l. iurisconsultus. 5. gradus. Gradus descriptio.

Figura præsens arboris non ad superiorem debere, gradi proceda, cum vigore ad eam secundum decretis sit prohibitum coniugalis, inpse q. 5. c. de affinitate & extra de clandestin. desponsa. c. cum. Inhibitio tamen nullaperiorum ipsa coniugalis prohibitio est in tribus possemis gradibus remotis vt dicto dicti inhibitio. & de cognatis & affin. c. non debet. idem usque ad quartum gradum dum extrafigatur hæc cautione extendendum. Nec id ipsum gradui cognitionis quoque pacto impedit. Qui enim duorum ex illis copulationem agnoscit, illam etiam usque in gradu centesimum, & eo amplius si opus fit, deducere potest. Quam apertissime hæc imprimunt, et obliquitatis tam affinitatis arbor, indicet qui hæc ex consultissimæ quinque canones & legis, & sic sapit. Consanguinitas autem inter personas ex eo principaliter vnitas, quod vna descendit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. Et dicitur à con, quasi sanguinis vnitas. Linea est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continens, & numeros distinguens. & est triplex, scilicet gradum descendentium, ascendentium, & collateralium. Gradus è habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota æquatio vel cognatio distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicitur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum proclituum, quia gradimur de proximo in proximum.

¶ ¶ Forma

Arbor Affinitatis.

Multa dies, variusque labor huiusce paravit
Artis notitiam: quæ modo clara patet.

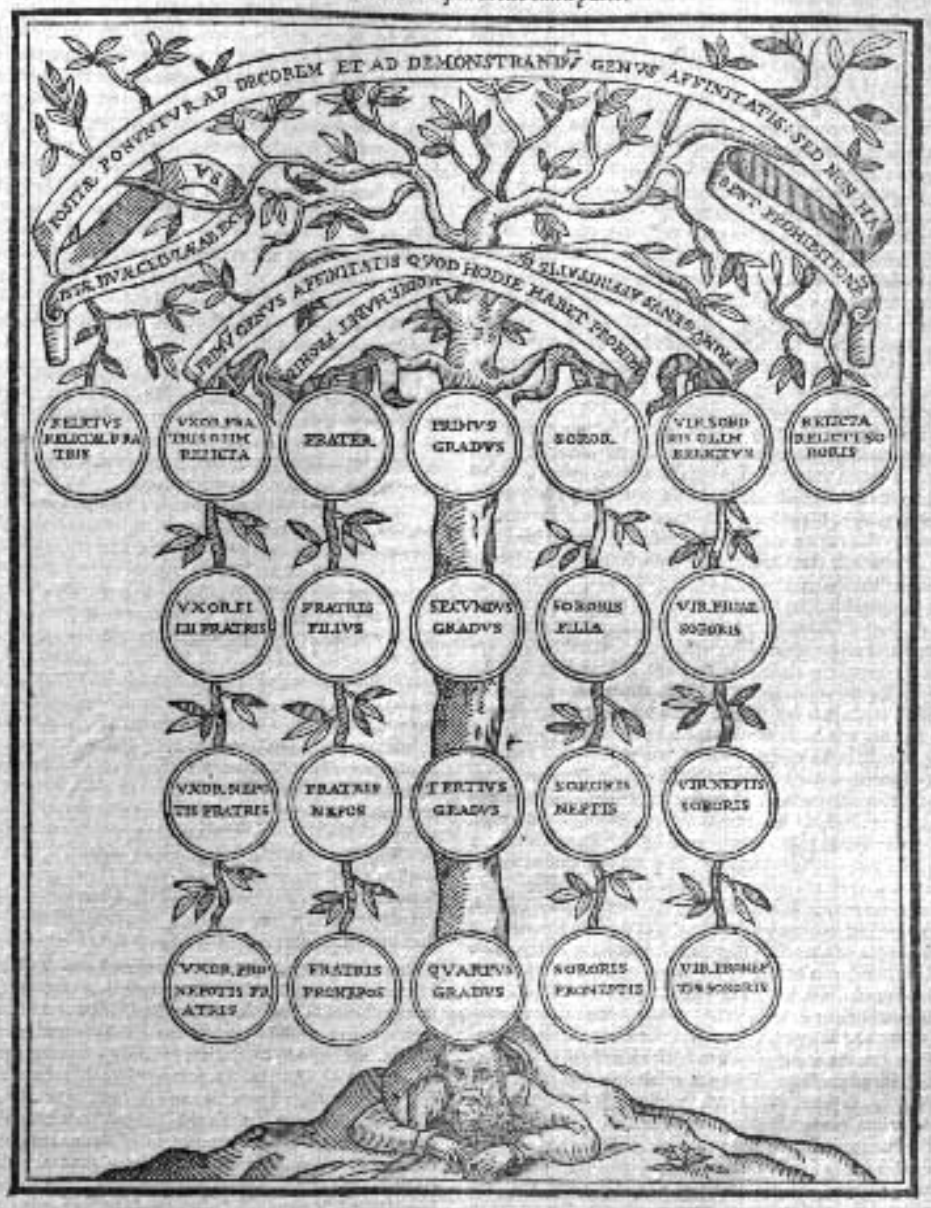

AFFINITATIS DECLARATIO.

AFfinitas secundum canones est personarum proximitas ex coitu proveniens omni carnis parentela. Et dicitur affinitas quasi diuorum ad vnum finem vnitas, eo quòd duæ cognationes diuersæ per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt ff. de gradi. cogna. l. non facile. 4. affines.

¶ Scias autem quòd affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona, quæ mediante contrahitur. 31. q. 1. consanguinitatis.

¶ Per carnalem copulam viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virum, & inter consanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis eiusdem gradus, cuius est consanguinitas. Si ergo consanguineus eius cognoscat mulierem: si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu est tibi consanguineus eius, & quoto est tibi ille consanguineus, tot mulier est tibi affinis, & semper in primo genere. Dictum est in regula, viri & mulieris, & non viri & vxoris: quia secundum canones etiam per coitum fornicarium & incestuosum contrahitur affinitas, patet de eo qui cog. consan. vxo. fili. c. dilectione. & c. pen. Inter consanguineos mulieris & virum & consanguineos viri & mulierem, ideo dicitur regula inter virum & mulierem, eò contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris nulla est affinitas. Vnde dum fratres contrahunt cum duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia, sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsum virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem. de consan. & affi. quod super his.

REGVLA. Quotiescumque inter vnam personarum, de quibus quæritur, & coniugem alterius non est, vel non fuit consanguinitas intra quartum gradum inclusive, nulla est prohibitio, vt inter me & coniugem nepotis mei nō potest esse matrimonium: quia nepos meus est mihi consanguineus intra quartum gradum.

ALIVD EXEMPLVM. Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus eius aliam accepit, quo defuncto potest cōtrahere cū eius relicta: quia inter me & illam relictam nulla est neque fuit consanguinitas.

AD arborem affinitatis & eius materiam transeamus. Et primo videndum est, quid sit affinitas, & vnde dicatur: & quomodo ipsius genera insurgant, & gradus computentur: deinde arborem formemus. Deinde postea quædam notabilia, & quædam quæstiones.

¶ Est autem affinitas personarum proximitas ex coitu proveniens, omni carnis parentela. hoc secundum canones, sed secundum leges est personarum proximitas proveniens ex nuptiis, & requiritur secundum leges, quòd legitimæ sint nuptiæ, non interdictæ, vt contrahatur affinitas. ff. de gradi. l. non facile. 4. secundum. Et dicitur affinitas quasi diuorum ad vnum finem vnitas: eo quòd duæ cognationes diuersæ per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt in ead. l. affines. Affinitatis definitio.

¶ Sed quòd per fornicarium coitum, & incestuosum secundum nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cog. consan. vxo. fili. c. dilectionem. & eod. tit. c. penul. Sed consideratio legis fuit circa hæreditates & tutelas defendendas, & ne quis cogatur adversus affinem testimonium dicere. ff. de gradi. iurisconsultus in prin. & ff. de testi. l. 3. & 4. q. 1. c. item in criminali. vel si. lege Iulia. Sed cautè quo ad matrimonia prohibenda considerata vnione carnis, quæ intuitur ex copula. Et est videre secundum hoc, quòd concurrere potest attinentia consanguinitatis & affinitatis Affinitas p coitū relatiū contrahitur.

Prooemij diuisio, & ipsius similitudo de claustro sanctissimi Helia.

Ioannes episcopus.] Diuide in quatuor partes, aut in duas, & secundam in tres. In prima ponitur salutatio, dum dicit: Ioannes episcopus seruus seruorum Dei, mittit supplico, & dicit salutem & Apostolicam benedictionem, Dilectis filijs, scilicet doctoribus & vniuersis scholarib. Bononiæ commorantibus: id est, moram gerentibus & facientibus. Et sequitur in textu: Quoniam nulla iuris sanctio, & ibi ponit exordium. Dicit Clemens in hoc exordio, quod iura sunt ita ambigua & dubia, quod non potest reperiri modus aliquis, vt iura bene declarentur propter malitiam hominum: quia dum iura fiunt de nouo, & quauis bene & sufficienter clara, cum homines sunt adeo & instinctu procliui & habiles, siue prompti ad malum, quod ipsi interpretentur iura aliter quam legislator ea intellexerit, & illa diuertant & subuertant de intentione ipsius legislatoris. Et narrat Clemens Papa, quod tanti casus emergunt de nouo quotidie, quod impossibile est tot iura condi & fieri: quare dicit, vt tantæ malitiæ vitentur, & iura aliquo modo clarificentur, & de cætero non tantum diuersificentur, quod recurrendum est ad auctoritatem principis, quæ in hoc est necessaria, quod princeps declarabit ipsa iura, & declarationem illam tenebuntur homines insequi, & sic suo sensu non innitentur. Quare dicit formalis textus, Quoniam, pro quia. Et nota quod quia, & quoniam, ponuntur in eodem sensu, sed quoniam, propriè præponitur, & sic sequentem sensum alligat, vt quoniam dixisti, dixi: quia quippe postponitur, & superiorem sensum confirmat. Dic ergo quia nulla sanctio, id est, nulla constitutio iuris digesta, id est, ordinata, consummata, & explicata, quantumcunque consilio perpensis, id est, valde pensato & cogitato, sufficit ad varietatem humanæ naturæ: i. non sufficit ad machinationes, id est, ad dubitationes inopinabiles eius, scilicet iuris: nec illa sanctio attingit, id est, iura tangit, ad decisionem lucidam, id est, lucidandam ambiguitatis nodosæ, id est, difficilis, eo præsertim, id est, maximè quod vix aliquid statuitur adeo certum, id est, taliter, & sic certum: quoque pro &, & clarum quin reuocetur in dubium, id est, quin dubitetur, ex causis emergentib. i. incidentibus de nouo: quib. s. causis emergentib. iura iam posita, i. iam edita & facta non possunt mederi, s. quo ad decisionem quæstionum emergentium. Sequitur in textu: Quia ergo. Ialias est, quia etiam. Et hic dat consilium ac si diceret, Postquam iura sunt taliter & ita ambigua seu dubia, quod nulla sanctio possit fieri ita clara, quin adhuc remaneant dubia aliqua: & ideo hic dat verum consilium, quod auctoritas principis est necessaria propter malitiam hominum, quia homines ab adolescentia sua sunt procliui ad malum, ideo dicit textus, Ergo, id est, propter rationem sequentem: quia sensualitas humana declinat ad malum ab adolescentia viri procliui, id est, facilis, scilicet ad malum: per quod, id est, propter quam malitiam non possunt fieri iura ita clara, quin homo, qui est procliuus ad malum, ea reddat ambigua: ideo subortio, id est, defraudatio morum, scilicet bonorum, obrepit, id est, latenter subintrat frequenter, id est, sæpe, in clero, in omnibus clericis & populo intellige: quare auctoritas superioris est necessaria, vt declaret iura dubia sic facta dubia propter malitiam hominis procliui ad malum, vt ipsa auctoritas, id est, vt ipsa iura declarata auctoritate principis, seu declaratio ipsius principis tollat ambigua, scilicet dubia, lites auferat per elucidationem, id est, per declarationem inanum & dirimat, id est sopiat & extinguat altercationes tam per suffragium, id est, auxilium determinationis opportunæ, quæ extirpet vitia per sarculum culturæ gentis. Et ponitur ibi sarculum transumptiuè: nam sarculum dicitur instrumentum quo euelluntur inutiles herbæ: sic princeps per sarculum suum, id est per auctoritatem suam tollit fatuas interpretationes hominum. Et dic vt auctoritas principis inferat, id est, seminet virtutes per declarationem iuris: quia quando princeps declarabit iura ambigua, id est, seminabit virtutes & veram scientiam, cum sua auctoritas non minorem vim habeat, quàm ipsa lex bene interpretata. Et vt auctoritas ipsius principis corrigat excessusque, pro &, & vt reformet mores corruptos in bonos. [Hæc sane.] Hic est narratio, in qua Ioannes Papa commendat vel laudat actum Clementis, id est, laudat Clementem, qui fecit istas Clementinas, & excusat tarditatem suam, videlicet quare citius libros istum non tradidit Clemens. Et dicit ipse Ioannes narrans quod Clemens Papa videns & attendens hæc quæ diximus in exordio, & volens seu cupiens prospicere reformationi deformatorum, & soluere difficilia, & intendens promulgare, id est, pronuntiare & manifestare plurimas constitutiones quas edidit, id est quas fecit & composuit, in quibus statuit multa salubria, id est, multa vtilia ad salutem. Et quamuis ipse Clemens decreuisset, id est, deliberasset mittere istas constitutiones collectas, id est, simul aggregatas in vnum volumen: tamen propter hoc quod nimium, id est, valde fuit occupatus circa magna, & propter hoc quod sublatus est de medio, id est, propter hoc quod mortuus est, scilicet non nimis senex, ista fuerunt in causa quare non expleuit, id est, quare non adimpleuit propositum suum, id est, suam voluntatem, quæ erat de mittendo subditis Clementinas: quare dicit Ioannes Papa sic: Nos Ioannes, qui successimus eidem Clementi Papæ, etiam impediti fuimus à tempore nostræ promotionis, id est, à tempore quo fuimus electi in Papam, quominus potuimus committere, & mittere prædictas constitutiones, s. istas Clementinas sub bulla nostra. Et dic ordinando aliqualiter textum: Sane, id est, certe, Clemens Papa quintus prædecessor noster, attendens, id est, intelligens hæc quæ diximus in exordio, & cupiens, id est, desiderans prospicere reformationi deformatorum, & cupiens soluere difficilia, edidit, id est, fecit constitutiones plurimas ante & post Concilium, in quibus constitutionibus ipse statuit multa salubria, id est, vtilia, & ipse Clemens decidit, id est, terminauit nonnulla dubia, id est, aliqua dubia, quæ dubia sunt frequentata in iudicijs & extra iudicia. Et licet, id est, quamuis Clemens decreuisset mittere eas, scilicet, Clementinas, collectas, id est, aggregatas in vnum volumen: & quamuis decreuisset, id est, deliberasset mittere eas collocatas sub congruis titulis, & dare eas subiectis, scilicet suis, in commune, id est, vt communicarent inter subditos; cum occupatio assidua circa magna, quia erat impeditus super rebus arduis: ac, id est, etiam conditio humanæ sortis, id est, humanæ fortunæ, quæ sustulit, id est, remouit ipsum Clementem de medio per mortem: ista scilicet fuerunt in causa, quare ipse Clemens non expleuit propositum suum, id est, suam deliberationem. Nos etiam Ioannes qui successimus eidem Clementi Deo permittente, & sic disponente in officio Apostolatus: quia sumus Papa, id est, vicarius Christi, sicut & ipse Clemens fuit: Et supple postquam successimus eidem Clementi in officio Apostolatus, sic debemus sibi successisse in plenitudine effectus & potestatis: supple, & maximè debemus sibi successisse in his, scilicet rebus, quæ concernunt compendium, id est, lucrum vniuersi, scilicet orbis: Et nos Ioannes circumsepti, id est, circumquaque septi & circundati, & vndique cincti tot grandibus agendis, & arduis rebus fuimus hactenus, id est, vsque hoc, & vsque ad hoc tempus impediti ab exordio, id est, à principio nostræ promotionis, quòd tam ex hoc quod diximus, quàm ex alijs causis rationabilibus, quas prouidimus committendas sub silentio, id est, quas tacemus, pro nunc supple, non potuimus has constitutiones seu Clementinas communicare. Nunc igitur, id est, modo & in præsenti tempore transmittimus, id est, vobis mittimus illas constitutiones seu Clementinas, captata opportunitate, id est, expectato & desiderato tempore congruo & conuenienti. Sequitur textus, Vniuersitati. Et hic ponitur conclusio: quare nos Ioannes mandantes vniuersitati Bononiensi per scripta Apostolica, quatenus eas, scilicet Clementinas suscipiatis prompto affectu & studio alacri, vsuri scilicet sitis eis Clementinis seu constitutionib. de cætero. i. amodo in iudicijs & scholis, illis supple constitutionib. seu Clementinis existentib. vobis manifestatis & cognitis. hoc dicit præsens decretalis. No. primò ibi, Doctorib. doctores præferendos scholarib. ex ordine literæ, pro hoc. 45. dist. Et recitur. No. ex verbo, Commorantibus id quod notat glossa, & extra gl. in procemio Gregoriano. Et colligit Paulus quinque necessaria scholarib. vt proficiant, quæ ponit Host. in c. vnico de officio primic. & ibi dixi. Not. quod sensualitas humana procliuis est ad malum. Not. causas quare oportet aliquem esse principem humani generis. Zabar.

¶ *Glossa prima primo allegat duo propter quæ nomen Ioannis non extollit, ostendens hoc nomen viguisse in Romanis Pontificibus, in glossatoribus & doctoribus canonicis. secundò rationem inducens, operis imperfectionem excusat. Tertiò auctorem prooemij de sex virtutibus commendat: & de mutatione nominis & alijs in salutatione dicendis remittit, & prooemium diuidit.*

a ¶ *Ioannes.*] Gratiosum hoc nomen per interpretationes, derivationes, vel etymologias extollere non est meum: suspicionis causa pateret. Esset etiam hoc retractare notissima. In apostolatu enim hoc nomen super cætera viguit xxij. Est n. ipse qui loquitur, cum tamen reliqua Romanorum Pontificum nomina xi. non transcenderint numerum, ad quem etiam felixus Benedicti nomen ascendit. Inter canonistas etiam commentatores hoc nomen viguit. Habemus enim Ioannem Theutonicum præferendum, non ex ordine sed ex fructu. Ioannem Galen. Vulteranum, Ioannem Hispanum, Ioannem Fanentinum, Ioannem de Fauorea, Ioannem de Anchona, Ioannem de Deo etiam Hispanum, Ioannem de Languiella Cesinatem, Ioannem Monachum cardinalem: Ego etiam qui minor sum inter xij. doctores collegij Bononiensis me quartum fecissi Ioannem, tamen inter eos solus, sed inter commentatores decimus. & denique forte paruitum non dignus occupare membranas. Et quia (prout patet hic in exordio) cum compositores iurium vix possint tam clarum certumque statuere, quin dubia multa relinquant, excusabilis ero, quod in hac prima lectione vel glossatione singula non perfectè rimantur. Nam & in reb. experimur, quæ naturaliter generantur, quod in eis paulatim de imperfecto ad perfectum venitur. Sic & qui de veritatis cognitione à principio parti attingunt, postea quasi pedetentim ad quandam pleniorem veritatis mensuram perueniunt. Igitur sub hoc excusationis clypeo, licet varijs occupatus, per fiduciam clementiæ diuinæ has Clementinas glossandas aggredior. Est autem sciendum, quod iste dominus Ioan. Pontifex industriosus & mundus, simoniam fugans & iustitiam amans, scientia magnus, statura pusillus, conceptu magnanimus, prius Iacobus vocabatur. De hac verò mutatione nominis & alijs, quæ salutationem hanc respiciunt, dic vt not. in salutatione libr. 6. Diuido autem hoc procemium præter datam, in quatuor partes, aut in duas. & secundam in tres, vt ibi. In prima ponitur salutatio vsque ibi: Quoniam, ibi exordium, vsque ibi, Hæc sane, ibi narratio vsque ibi, Vniuersitati. ibi conclusio, vsque in finem.

CLEMENTIS† PAPÆ V.

CONSTITVTIONES.

PROOEMIVM.

Ioannes[a] episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs doctoribus, & scholarib. vniuersis Bononiæ commorantib. salutem & Apostolicam benedictionem.

† In antiquis codicibus titulus huius libri habet ita, Incipiunt constitutiones Clementis Papæ Quinti.

Ioannis nomen viguit super cætera inter summos Pontifices & iuris canonici interpretes.

ARBOR SEV FIGVRA TITVLI

De iure patronatus, cum declaratione eiusdem Arboris.

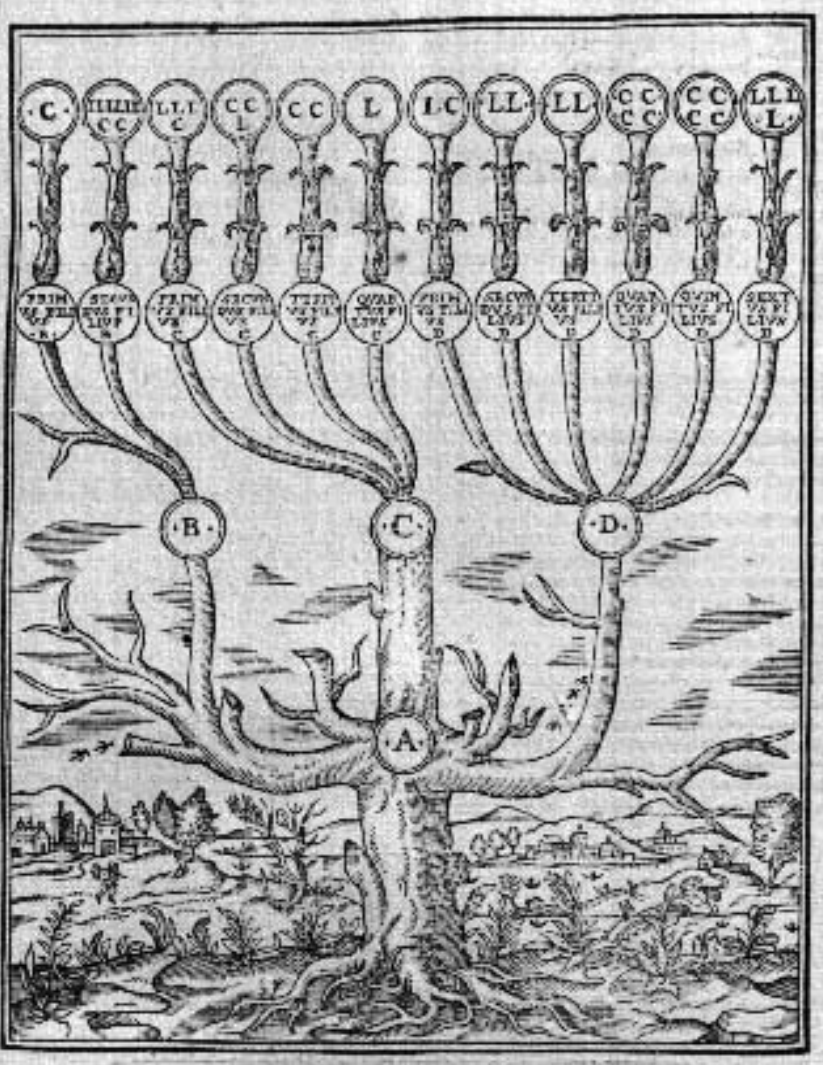

PRo istius arboris declaratione, quã format gloſſa hic, ſpectare quòd patronus poſitus in radice ſiue in prima cellula iſtius arboris habuit tres filios, ſcilicet A. B. C. vt patet aſcendendo ad tres cellulas ſequentes, & duodecim nepotes, vt patet aſcendendo ad duodecim cellulas immediate ſequentes: & triginta & ſeptem pronepotes tam laicos quàm clericos, vt patet aſcendendo ad duodecim vltimas cellulas. Et aduerte quòd in iſtis vltimis cellulis clerici ſignificantur per iſtam litteram C & laici, per iſtã litteram L ita q; quotiens ponitur littera C in cellulis ſuperioribus ſignificat tot fuiſſe patronos clericos, & idem de littera L quo ad laicos.

Secundo aduerte, quòd iſte patronus habebat iuspatronatus quod reliquit vnã cũ hæreditate tribus filijs quos habebat, ſcilicet A. B. C. Cuius præſentationẽ ſecundũ Card. hic iſti filij diuidũtur in tres partes, & ſic per capitanei: adhuc ſo habet locũ diſpoſitio iſtius cle. Iuſpatronatus ch eſt indiuidũ penes quẽlibet illorũ, cũ ſit indiuiſibile: eius præſentatio in ſolidũ diuidi, ſecũdũ Inn. in c. 1. eo. ti. & Card. hic & in prima voce ſuccedet primus filius iſtius A. & illiter B. & poſt eũ duo filij eius, ſcilicet primus & ſecũdus, & iſti ſuccedẽt in illa voce per ſtirpes, ſecũdũ diſpoſitionẽ iſtius cle. ſed in eõdem intellectũ & poſtremus duos filios C. in eodem iure ſuccedẽt nouẽ nepotes ipſius A. ſcilicet tres clerici & ſex laici qui ponuntur in duab. cellulis deſcendẽtib. à duob. filijs C. in quarum eſt prima littera C. & in ſecũda ſũt litteræ L. duæ, & litteræ C. tres: & iſti nouẽ ſũt pronepotes ipſius A. primi patroni poſiti i prima cellula.

Similiter A. ſecũdus filius ipſius A. ſuccedet in ſecũda voce & quatuor filij eius poſiti in quatuor cellulis deſcendẽtib. à duob. filijs B. ſuccedẽt eidẽ A. in illa voce per ſtirpes, & iuxta tenorẽ iſtius cle. & eodẽ iure decẽ nepotes ipſius A. ſuccedent in eodẽ iure patronatus per ſtirpes, quorum nepotum quinque ſunt clerici & alij laici. Et ponũtur omnes iſti nepotes in quatuor cellulis ſuperioribus trahentibus originem à quatuor filijs B. in quarum prima ſunt duæ litteræ C. & tres L. in ſecunda, duæ C. & vna L. in tertia, duæ C. in quarta vna C. & omnes iſti ſunt pronepotes ipſius A. ſicut alij nouem, ſecundum computationem gl. hic.

Similiter A. tertius filius ipſius A. ſuccedet in tertia voce ſicut dictũ eſt de duobus primis filijs: & ſex filij eius poſt eum ſuccedent in illa tertia voce iuris præſentandi per ſtirpes, eodem modo ſicut dictum eſt de alijs, ita quòd iſti ſex non computantur niſi pro vno, ſicut eorum pater quando viuebat, ſcilicet A. & decem & octo nepotes ipſius A. eodem modo ſuccedent in illa voce per ſtirpes ſuccedendo ſex filijs ipſius A. & iſti decem & octo nepotes ponuntur in ſex cellulis deſcendentibus à tribus filijs C. quorum nepotum nouẽ ſunt clerici, & alij ſunt laici, vt pater in figura, ſecundũ Imolã hic, & omnes iſti decẽ & octo ſunt pronepotes ipſius A. primi patroni. Et hoc conſidera, ſecundum gl. hic, quòd iſti tres ſcilicet A. B. C. æqualiter ſuccedere iſti A. in hæreditate, & in iure patronatus ei hæreditati annexo, & ſic diuiſa hæreditate ſi hinc habuit quatuor vncias & totidẽ in iure patronatus ei annexo, licet ſecũdũ Imo. hic, & Innoc. in capit. 1. eod. tit. hæredes inæqualiter ſuccedant in patronatu, tamen ad eos trãſit æqualiter, vt ponamus quòd A. habet hæredes A. C. & D. & quòd A. ſuccedat eidem in ſex vncijs, D. in quatuor, C. in duabus, & ſic in portionibus inæqualib. omnes tamẽ æqualiter ſuccedent in iure patronatus annexo illi hæreditati.

Vltero notandũ eſt pro declaratione vltimarũ cellularum, in quibus reponuntur pronepotes ipſius A. quòd licet aliqui illorũ pronepotũ ſint clerici, aliqui laici: iuspatronatus tamen illis cõpetit iure laico, non iure eccleſiaſtico, immo iure ſucceſſionis: & perinde habent deinde ac ſi eſſent omnes laici quo ad iſtud ius, ita q; clericorum ab eis eſt melior conditio propter clericatum in iſto caſu, ex quo infertur quòd clerici in iſto caſu poterunt variare in eorum præſentatione ſicut laici vſque ad acceptationem à ſuperiore ſibi, nec habebunt niſi quatuor menſes ad præſentandũ ſicut laici, ſecũdum Card. hic, & Panorm. in cap. cum ex de iurepatro. & ſecundum Specin. tit. de reb. g. domi. in §. vnico. ver. eſſet enim ſufficiens. quod eſt valde notandum pro declaratione iſtius figuræ.

Vltero notandum eſt, quando vni ſoli patrono originario ſuccedunt plures hæredes per capita: tũc etiam ſunt patroni in capita, & tunc non ſeruatur diſpoſitio iſtius clem. filij vero illorum hæredum ſuccedunt in ſtirpes eorum patribus, vt eſt videre in tribus cellulis A. B. C. deſcendentibus à cellula A. nam illi tres reſpectu eorũ patris ſuccedunt in capita ſed non filij A. quatuor filij B. ſex filij C. ſuccedent in ſtirpes ſublatis de medio eorum patribus, ſcilicet A. B. C. & nunc ſeruabitur diſpoſitio iſtius clem. ſecundum gloſſ. hic Card. & Imo. & ſecundum Hoc. de cur. in tract. de iurepatro. colum. 148.

Vltero pro declaratione deſcrepantiarum, quæ ſolent eſſe in iſtis compatronis, aduertendum eſt circa præſentationes, quòd ſi pari numero ſtirpium ſiue patronorum originariorum regulariter locus eſt gratificandi, dummodo tamen præſentatorum parità ſint, & ſanon obſtet alius canonicus impedimentum. Numerus tamen ſtirpis poteſt eſſe par, & ius præſentandi eſt impar, vt eſt videre ſi vnus præſentaretur ab vno filiorũ A. & à tribus filijs B. & alter præſentaretur à tribus filijs B. & ab vno filio A. ibi quilibet præſentaret à quatuor: & tamen ſi eorum ſint paria, præſentatus ab vno filiorum A. & à tribus filijs B. præferetur: quia licet ab æquilibus præſententur in numero, non tamen in ſuffragio. Card. in princip. quæſtio. 2. & Imol. colum. 5. Et quo infert Card. vbi ſupra, quòd non ſunt hic tot ſuffragia vorum, quot ſunt capita patronorum: nam vna ſtirps non habet niſi vnam vocem, vt decem & octo nepotes ipſius A. qui ponuntur in ſex cellulis ſuperioribus partis ſuæ, non habent niſi vnam vocem ſicut D. eorum auus habebat. ſic de alijs idem.

Aliter

DIVINI AC HVMANI IVRISCONSVLTI, ET cantarum sacri palatij auditoris, D. Ioannis Francisci de Pavinis, ad Extrauagantium, Regularum cancellariæ, & Decisionum Rotæ notitiam, vtile præludium.

Ventus Matum versus Servium Sulpicium illo suis vsus sermone. Turpe est patritis & nobilis viro res ius in quo versatur ignorare, sed longe magis in plerosque nostra ætate hæc sententia retorquenda est, qui Extrauagantium sanctissimes, Pontificum iura condiata, desidia aut ignauia contemnere videntur: cum omnes magistratus, præsertim ecclesiastici, in discendis sententiis, & ceteri iurisperiti, quibus interpretandi consulendique tribuitur facultas, responsa sua, iuxta illarum decisiones sint prolaturi, si ipsis Extrauagantibus adsint requisita, quæ epistola Iano. ij. ad Helien. episcopum deposiit. Quare ad ipsarum lectionem iterum atque iterum hortor monecque, ne cum Sulpitio iure obiurgemur, immo illum imitemur, qui post reprehensionem adeo iuris operam dedit, vt inter iurisconsultos merita palmam fuerit assecutus. Verum ipsi Extrauagantilm parem vim pene regulæ Cancellariæ vtuente earum condiere, & non mediocrem decisiones Rotæ vtiprudentum responsa auctoritatem habere consentur, sicut enim illi interpretandi iuris iuste & prætorum edicta potestas summa erat ita & auditoribus Rotæ in summorum Pontificum leges imperitium est ab ipso principe summum arbitrium. Igitur circa tria hæc breuens & perutilem subiecti matem.

Loquitur de c. pastoralis. extra de fide.

NOtandum est, quòd sententia lata contra Extrauagantem publicatam & indubitatam, est ipso iure nulla: ante publicationem vero secus, vt not. in proœmio Clementinarum, in verbo, de cæterо. & in cle. nolentes. de hæret. Sed si est publicata & indubitata, sententia contra eam lata est ipso iure nulla, vt dictum est tanquam lata contra legem scriptam, vt not. Bal. in l.1. C. quando prouo. non est necess. & Butri. in c.1. & c.cum inter, de re iudi. & probatur in l.1.§.item cum contra sacras.ff. quæ sen. sine appel. rescin. exemplum in Extrauaganti, execrabilis. secundum Abbatem in c.pastoralis de fide instr. idem de Extrauaganti, ad regimen. quam allegat decisio in notis 349. incipit, item si mandatur. Secus autem si de ea dubitatur, per c. pastoralis. de fide instru. & l. cum prolatis. ff. de re iudi. secundum vnam lecturam, ideo super ea Papa est consulendus: & si reperitur in archiuo publico, dicitur indubitata, per authenticam, ad hæc. C. de fide instru. & l. Celsus. ff. de proba. secundum vnam lecturam. facit c. ad audientiam. de præscrip. & idem præsumitur quando reperitur inter Extrauagantes. 20. q. 1. c. quoniam progenitorum. maxime si reperitur glossata per doctorem famosum: sicut Zenze. Lau. & Io. Mo. & alios: per not. in dicto c. pastoralis. probatur l.1. in fi. C. de nouo codi. com. & quod not. in l.3. C. de legi. vel si fuit diu obseruata, vt not. Bar. in glo. fi. super Extrauaganti, qui sint rebelles. de quibus plenius per Bar. in l. cum prolatis. præalle. & Butri. & Abbatem, & modernos in dicto c. pastoralis. vbi secundum Boati. potest de ea dubitari ad instar eius quod not. in c. nemo. de elect. in 6. de quibus etiam per Lodoui. in consil. 250. quod incipit, in Christi nomine in proposito casu. vbi etiam subdit quòd si fuisset temporalis, per declarationem successoris efficitur perpetua: quia declaratio Papæ, etiam ad petitionem singularis personæ facta ad legem vel ordinationem aliquam præcedentem, legem generalem constituit ad omnes: per l. fi. C. de legibus: & not. in c. in causis. de re iudi. quod facit ad id quod dicam super Extrauaganti, ad onus. & Extrauaganti, iniunctæ. & ad Apostolatus, &c. Ex quibus idem dicit Bal. in statutis in suo peculio, in ver. statutum licet non sic, &c. Item non est necesse quòd constet de datis, secundum Bar. in dicta data, qui sunt rebelles. Præmissa intelligo de Extrauagantibus emanatis post compilationem lib. 6. secundu Ioa. And. in proœmio lib. 6. ad fi. & in c. fi. de hæret. eo. lib. Et si contradicant iuriscripto, dic vt plene per Ioa. And. Io. de Ligna. Io. de Sandeis, & Dominicum post Ioa. Mon. in c. 1. in prin. de consti. lib. 6. & per Archi. post Hug. 19. dist. c. 1. si Romanorum. & in summa. Adde Bal. in l. leges sacratissimæ. C. de legi. & in c. si in laicis. 30. dist. Nec est de substantia vt redigatur in scriptis, de quo plenius per Ioa. And. in reg. nemo potest. de reg. iu. in mer. lib. 6. & in decisionibus Rotæ, decisione 238. per gl. in l. 1. C. de legi. probatur in c. 1. de tenun. lib. 6. & per Abbatē in c. 1. de postulat. prælat. qui dicit quòd de hoc videtur communis opinio.

Sententia contra extrauagantem, an teneat.

Scriptura non est de substantia extrauagantium.

Debent autem Extrauagantes quando de eis dubitatur per allegantem in forma authētica produci sub plumbo, si extra curiam sunt producendæ: vel sub signeto vice cancellarij, si in curia sunt producendæ: & hoc de illis quæ sunt descriptæ in libro cancellariæ: illæ autem quæ sunt descriptæ in camera Apostolica, signantur cum signeto camerarij vel sub plumbo, &c. Et ita seruatur in curia Romana. Et idem scilicet quòd in forma authentica debeat produci, dicimus in statuto non contento in volumine statutorum, secundum Bar. in l. omnes populi. ad fin. ff. de iu. & iur. & modernos in dicto c. 1. de cōst. lib. 6 & in dicto c. pastoralis. forma autem authentica habetur in regulis & stylo cancellariæ. Quid autem de sententia principis diffinitiua vel interlocutoria? Dic vt in c. in causis. de re iudi. & 16. q. 3. licet. & ff. quod met. cau. l. metum. §. sed quòd ait prætor. Et præsumitur quæstio determinata pro illa parte & opinione pro qua fuit vltima collatio facta, vbi aliter non constat de expressa decisione. secundum Bal. in l. bona fides. ff. depos. Et not. Dom. in c. fi. de hæret. lib. 6. quòd ordinationes & mandata Papæ habent eandem vim, quam habent constitutiones, per not. in cap. à nobis 1. de sent. excom. per l. 1. & fi. C. commina. vel epistol. Item quòd responsa Papæ ad consultationem inferiorum sunt pro iure seruanda, alleg. 3. dist. in summa.

Extrauagantes qualiter & vbi debeāt produci, si de eis dubitet.

Mandatum Papæ habet vim constitutionis.

De interpretatione autem doctorum & communi opinione, dic vt per Abbatem in c. 1. de postu. præla. vbi gl. & not. in c. vnico. eo. tit. lib. 6. & in l. 1. C. de profes. qui in vrbe Constantinopolitana, &c. de communi opinione notatur 3. q. 7. §. tria. & an excuset à dolo, not. decisio Rotæ 279. & Oldra. in l. quæstum. ff. de fan. instru. Et an sit standum vltimæ opinioni glo. & Inno. &c. not. Ioan. And. de pœnis. c. 1. & de sent. excom. c. 1 lib. 6. in nouella. & not. in l. qui filium. ff. ad Trebel. & per Bal. in l. si mater. §. tua. ne de statu defuncto. & in l. 1. ff. de consti. principum. & in tit. apud quem controuersia feudi determi. in vsibus feu. faciunt not. in c. capellanus. de fer. De his tamen plenius tractat Matthæ. de Matheſilanis in suo tractatu de electione opinionum: qui incipit, quidam tractatellus. Et de opinione glossæ præfatcenda. dic vt per Iac. But. & alios in l. 1. C. qui pro sua iurisd. & Lapum alleg. 58. incipit, magister Hospitalis.

Regulæ cancellariæ quem habent.

Regulæ cancellariæ sapiunt naturam legis, vt not.

Hieronymi Clarij Brixiani iuris vtriusque doctoris Protonotarij, & Comitis Apostolici in Extrauagantes Decretales breue præludium.

CVM omnes Magistratus, præsertim Ecclesiastici decidendas causas & cæteri Iurisperiti, quibus interpretandi consulendique tribuitur facultas, responsa sua, iuxta constitutiones Romanorum Pontificum, non solum quæ in corpore iuris clausæ reperiuntur, verum etiam secundum Extrauagantium dispositionem sint prolatum, si modo ipsis Extrauagantibus adsint requisita, quæ epistola Innocentij tertij ad Helien. episcopum deposcit; ipsarum lectionem non negligendam censeo: Quippe sententia lata contra Extrauagantem publicatam & indubitatam est ipso iure nulla: ante publicationem vero secus, vt not. in proœmio Clementinarum in verbo, decæterro. & in Clementi. nolentes. de hæreticis. Sed si est publicata & indubitata, est ipso iure nulla, tamquam lata contra legem scriptam. not. Bal. in l. 2. C. quando prouocare non est necesse. & Butriga. in cap. 1. & cap. cum inter. de re iudic. & probatur in l. 1. §. item cum contra sacras ff. quæ sen. sine appel. rescind. Exemplum in Extrauaganti, Execrabilis. secundum Abbatem in cap. Pastoralis. de fide instrument. Item de Extrauaganti, Ad regimen. quam allegat decisio in nouis 349. incipit, Item si mandatur. Secus autem si de ea dubitatur, per cap. pastoralis. de fide instrumen. & l. cum prolatis. ff. de re iudica. secundum vnam lecturam. Ideo super ea Papa est consulendus: & si reperitur in archiuo publico, dicitur indubitata: per authent. ad hæc. C. de fide instrumen. & l. Celsus. ff. de probationibus secundum vnam lecturam. Facit cap. Ad audientiam. de præscription. & idem præsumitur quando reperitur inter Extrauagantes. 20. quæst. 1. capit. quoniam progenitorum, maxime si reperitur glossata per doctorem famosum, sicut Zenzelinum, Laurentium, Ioannem Monachum, Gulielmum de monte Lauduno, & alios: per not. in dicto capit. pastoralis. probatur l. 1. in fi. C. de novo Codi. componendo. & quod not. in l. 3. C. de legibus. vel si fuit dio obseruata, vt not. Bartol. in l. fina. super Extrauagan. qui sint rebelles. de quibus plenius per Barto. in l. cum prolatis. præallega. & Butriga. Abbat. & modernos in dicto cap. pastoralis. vbi secundum Boat potest de ea dubitari ad instar eius quod notatur in cap. nemo de electio. in 6. de quibus etiam per Ludouic. in consilio 250. quod incipit, In Christi nomine, In proposito casu. Vbi etiam subdit, quòd si fuisset temporalis, per declarationem successoris efficitur perpetua: quia declaratio Papæ etiam ad petitionem singularis personæ facta ad legem vel ad ordinationem aliquam præcedentem, legem generalem constituit ad omnes per l. fina. C. de legibus. & notatur in cap. in causis. de re iudica. Item non est necesse, quòd constet de datis, secundum Barto. in dicta data, qui sint rebelles. Præmissa intelligo de extrauagantibus emanatis post compilationem libri Sexti, secundum Ioan. Andr. in procemio libri Sexti, ad finem. & cap. fina. de hæreticis, eodem libro. Et si contradicant iuri scripto, dic vt plene per Ioan. Andr. Ioan. de Lignano, & Dominicum in cap. 1. in princ. de constitutionib. lib. 6. & per Archidiaconum post Hug. 19. distinct. ca. si Romanorum. & in summa. Adde Bal. in lege, leges sacratissimæ. C. de legibus. & notatur in cap. si in laicis. 30. distinctio. Nec est de substantia, vt redigatur in scriptis, de quo plene per Ioãnem Andr. in regula, nemo potest de regulis iuris, in Mercurialibus, libro 6. & in decisionibus Roma. 238. per glossam in l. 1. C. de legibus. probatur in cap. 1. de renuntiationibus, libro sexto. per Abbatem in cap. 1. de postula. prælator. qui dicit, quòd de hoc videtur communis opinio. Debent autem Extrauagantes, quando de eis dubitatur, per allegantem in forma authentica produci sub plumbo, si extra curiam sunt producẽdæ, vel sub signeto Vicecancellarij, si in curia sunt producendæ. Et hoc de illis quæ sunt descriptæ in libro Cancellariæ. Illæ autem quæ sunt descriptæ in Camera Apostolica, sumentur cum signeto Camerarij in curia, vel sub plumbo extra curiam. Et ita seruatur in curia Romana. De his autem plenius tractat supremus Doctor Dominus Franciscus de Paunis in principio Extrauag. Ioan. xxij.

Sententia contra extrauagantem lata an valeat

Extrauag. quando dicitur indubitata.

Scriptura non est de substantia Extrauagantis.

Extrauagantes qualiter sunt producendæ

Extrauagantes Decretales, quæ à diuersis Romanis Pontificibus post Sextum, emanauerunt: Quarum aliquæ Glossis Ioannis Monachi Picardi Cardinalis, aliquæ Commentariis Guilelmi de Monte Lauduno, & Ioannis Francisci de Pauisis illustrantur.

LIBER PRIMVS.

De consuetudine.

¶ Ioannes xxij.

¶ Consuetudo impediens ne legati sedis Apostolicæ recipiantur, non valet: & illa non obstante legati ipsi sunt ab omnibus recipiendi, & eos impedientes ipso facto excommunicationem incurrunt, & eorum terræ ecclesiastico subiiciuntur interdicto.

CAP. VNICVM.

SVper gentes & regna Romanus Pontifex à Domino constitutus, cum personaliter singulas regiones circuire non possit, nec circa gregem sibi creditum curam pastoralis sollicitudinis exercere: necesse habet interdum ex debito impositæ seruitutis, suos ad diuersas mundi partes (prout necessitates emerserint) destinare legatos, qui vices ipsius supplendo errata corrigant, aspera in plana conuertant, & commissis sibi populis salutis incrementa ministrent. Verumtamen aliqui huiusmodi officium & potestatem ipsius Romani Pontificis, quam non ab homine, sed à Deo recepit, sub suo arbitrio redigere molientes, legatos ipsos nisi ab eis petiti fuerint, vel de beneplacito eorum transmissi, sibi terras subiectas (dicentes hoc eis de consuetudine competere) ingredi non permittunt. ¶ Nos huiusmodi consuetudinem non tam irrationabilem, quàm nonnunquam animarum saluti contrariam, detrahentemque Apostolicæ potestati, auctoritate Apostolica penitus reprobantes, legatos ipsos ab omnibus, cuiuscunque præeminentiæ, conditionis aut status fuerint, debere admitti decreuimus: nec eos prætextu cuiusuis consuetudinis impediri posse à quoquam Christiano nomine gloriante, quominus regna, prouincias, & terras quaslibet, ad quæ ipsos destinari contigerit, ingrediantur libere, ac commissæ sibi legationis officium exerceant in eisdem. ¶ Qui vero deæterero super prædictis dictos legatos, aut etiam nuncios, quos ad quascunque partes pro causis quibuslibet sedes ipsa transmiserit, præsumpserint impedire, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Regna, terræ, & loca quælibet subiecta eisdem, tamdiu sint eoipso ecclesiastico supposita interdicto, quamdiu in huiusmodi contumacia duxerint perstendum. Non obstantibus quibuslibet indulgentiis aut priuilegiis, Imperatoribus ac Regibus, seu quibuscunque aliis sub quibuscũque modis, tenoribus, & formis à sede ipsa concessis, quæ contra præmissa nulli volumus suffragari.

Legati sedis Apostolicæ quis facere debent.

Consuetudo contraria, fieri contraria est reprobanda.

De postulatione prælatorum.

¶ Ioannes xxij.

¶ Minores xxvij. annis seculares & Mendicantes religiosi ad certas ecclesiæ prohibentur postulari: & puniuntur tam postulantes quàm postulati.

CAP. VNICVM.

DIspendiis & periculis variis, quæ ex subscriptis postulationibus possent ecclesiis euenire, & vacationum diuturnitatibus, quæ consueuerunt nonnunquam ex postulationibus irrationabilibus prouenire, ac dispendiis, quæ inde frequenter ecclesiæ incurrunt, ad futuram rei memoriam obsistere cupientes: Illum qui vicesimum septimum non attigerit annum, ad cathedralem [a], necnon professorem cuiusuis Mendicantium ordinis ad inferiores cathedralibus ecclesias, ad monasteria extra suos ordines postulari edicto perpetuo prohibemus. ¶ Quòd si secus postulatum fuerit & attentatum, irritum, ac nullius penitus sit momenti. Et qui scienter processerint ad eandem, ea vice postulandi ac eligendi potestate priuatos, ac beneficiis, quæ in ipsa obtinebunt ecclesia, ad quam postulationem huiusmodi fecerint, per triennium nouerint se suspensos. ¶ Postulatos [b] vero, qui postulationis de se factæ negotium fuerint per se, vel per alium in Romana curia prosecuti, illud ibi proponi in publico vel priuato consistorio facientes, etiam se duntaxat dispositioni sedis Apostolicæ committendo, si se annum xxvij. non attigisse scuerint, vt præfertur vsque ad xxxv. annum. Cæteros vero sæculares & religiosos extra suorum administrationes ordinum perpetuo ineligibiles ac impostulabiles esse decernimus: ac prorsus inhabiles ad quascunque dignitates ecclesiasticas & beneficia quælibet obtinenda.

a ¶ Cathedralem.] Aliqui habent sic, Ad cathedralem, aut; quamuis secularem non cathedralem ecclesiam, quod in bonum sic, relinquo peritiæ legentium.

b ¶ Postulatos vero.] hæc clausula breuisce est in aliquibus libris, in quibus sic habetur: Postulatos vero qui postulationem huiusmodi de se factam prosecuti fuerit, etiam se, & cætera.

Nouella.] Hæc decreta habet sex dicta. Primo per missio conuentio ad dicenda, factum intentum in genere ponit. Secundo vero, Afferenti ad factum posteum per multa media arguit. Tertio vero.

De electione.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Multis probat argumentis promotos in curia non debere ad propria redire sine litteris suæ promotionis. Qui si secus fecerint, pro prælatis non sunt habendi, pœnasque incurrunt hic expressas. Et de ista Extrauaganti facit mentionem Panormitanus in cap. qualiter. de elect. dicens, quòd nullus antequam habeat litteras Apostolicas super sua promotione, debet administrare, nec debet recipi ab ecclesia tamquam prælatus: aliàs recipientes & receptus incurrant pœnam, de qua hic.

CAP. I.

INuictæ nobis debitum seruitutis exposcit, vt qui ad reformandos in clero mores & actus (prout nobis ex alto permittitur) soler